

SJEDINJENE DRŽAVE KAO SVETSKA SILA, 1898-1908.

Rat sa Španijom i razdoblje neposredno posle njega

Savremena američka diplomatija datira od vremena rata sa Španijom iz 1898. godine. Iz kratkog, četvoromesečnog sukoba između najveće, nove imperijalne sile i oronule imperije, Sjedinjene Države su izašle bogatije za Kubu i Portoriko u Karibima i Filipine i Guam na Pacifiku. Važnije od konkretnih teritorijalnih pripajanja, bilo je to što je rat omogućio da se Sjedinjene Države nadmeću ravnopravno sa Evropljanima u trci za prevlast u svetskoj politici.

Rat sa Španijom se nije desio slučajno. I neposredni cilj ovog rata – proterivanje Španaca sa Kube – i njegove dugoročne posledice – katapultiranje Sjedinjenih Država među svetske sile prvog reda – imaju korene koji sežu više od pola veka unazad. Robovlasnici sa juga Sjedinjenih Država su žudeli za Kubom još od vremena pre Građanskog rata. Kuba je ostala željeno ostrvo čak i posle ukidanja ropstva. Državni sekretar Julisiza Granta, Hamilton Fiš, upućivao je čežnjive poglede u tom pravcu. Grant je 1869. godine čak pokušao da potpuno otkupi zemlju Santo Domingo (danas prestonica Dominikanske Republike-prim.prev.) Ipak, krajem devetnaestog veka razlozi za širenje na ostrva su se izmenili.

Pre Građanskog rata, potreba za teritorijama sa robovima bila je opravdanje za zauzimanje Karipskih ostrva. U godinama posle Građanskog rata, Amerikanci su gledali ka inostranstvu radi delotvornije trgovine sa spoljnim svetom. Mnogo rasprava vodilo se povodom toga da li Amerikanci žele da trguju sa ostrvima koja su na kraju pripojili od Španije. Najposle, kako su neki kritičari spoljne politike zasnovane na širenju trgovine tvrdili, u stvarnosti bilo je veoma malo toga što su Kubanci ili Portorikanci mogli da kupe od Sjedinjenih Država. Čak su i prekomorska ulaganja Amerikanaca odlazila na druga mesta, a ne na Kubu.

Ali, Karibi su bili važni za mornaricu, u cilju zaštite budućeg kanala preko Panamske prevlake kao i za pokazivanje da su Sjedinjene Države sila na koju

treba računati. Savremena američka mornarica, preteča američke vojne moći u 20. veku, nastala je 1880-ih godina. Od tada pa do kraja 19. veka, Sjedinjene Države su gradile svoje najveće brodove, dok su istovremeno pomorski oficiri stvarali doktrine modernog ratovanja. Admirali Alfred Tajer Mahan i Stiven Lus, su postali dvojica najznačajnijih zagovornika snažne mornarice. Mahan je tvrdio da država koja kontroliše mora, istovremeno kontroliše i tok svetske politike. On je prepoznao snažnu povezanost između mornarice i prekomorske trgovine. Svaka od njih pojedinačno podrazumevala je i onu drugu: trgovina u procvatu tražila je veliku mornaricu, a sa povećanjem flote, rasla je i trgovina..

Zagovornici velike mornarice nalazili su saveznike među trgovcima koji su želeli takve brodove radi prevôza robe u inostranstvo. Džozef C. Hendriks, predsednik Udruženja američkih bankara, izražavao je gledište mnogih poslovnih ljudi kada je primetio da „u nama raste anglosaksonska glad za velikim tržištima.” Zahtevi da se Sjedinjene Države oslobode viška proizvodnje su se povećali neposredno nakon finansijske krize iz 1893. godine. Štrajk u železničkoj kompaniji „Pullman Sleeping Car Company” nedaleko od Čikaga, marš veterana koji su zahtevali isplatu bonusa iz Građanskog rata i masovne demonstracije nezaposlenih radnika izazivali su jezu među pripadnicima krupnog biznisa. *New York Tribune* je ronio suze nad „socijalnim nemirima... koji okreću klasu protiv klase i pune zemlju zemljeu neodređenim socijalističkim idejama, podjednako opasnim i revolucionarnim koliko i imbecilnim i grotesknim.” Kako se žalio Bruks Adams, razočarani izdanak slavne porodice, postoji „zakon civilizacije i propadanja”: društva se ili napreduju ili umiru. Džosaja Strong, poznati komentator iz tog vremena, ukazivao je na mogući izlaz: „Prevelika proizvodnja primorava na borbu za prevlast na svetskom tržištu... Sjedinjene Države postaću moćna radionica sveta, a naši radnici ruke čovečanstva.”

Ekspanzionistička ambicija da se upire pogled u daljinu poklopila se sa težnjama da se drugi preobrate na ono što je postalo poznato kao „američki način života.” Najveća grupa među onima koji su širili američke vrednosti u inostranstvu bili su, naravno, misionari. Do 1900. godine, nekih 7.000 ljudi podučavalo je Jevanđelje i, kao slučajno, propovedalo o prednostima američkog republikanizma u više od trideset zemalja širom sveta.

Misionari su pomagali širenje američkih vrednosti na Daleki istok, naročito u Kinu. Amerikanci su trgovali sa Kinezima još od vremena kad je brod *Carica Kine (Empress of China)* uplovio u luku Guangzu (Kanton) 1784. godine. Od sporazuma u Vangksiju iz 1844. godine, Sjedinjene Države su bile

jedna od sila kojima je dozvoljeno da slobodno trguju sa kineskim lukama. Tokom preostalog dela devetnaestog stoleća, američke trgovce u Kini su pratili misionari. I jedni i drugi su slali kući izveštaje o zbivanjima u inostranstvu i podsticali američku vladu da se više zainteresuje za povećanje uticaja u Kini.

U bliskom susedstvu, u zapadnoj hemisferi, Amerikanci su manje brinuli oko konkurencije od strane evropskih sila. Krajem devetnaestog veka, sve evropske sile su se povukle iz Novog sveta, na nagovor Sjedinjenih država a i zbog toga što su ih sami Latinoamerikanci izjurili. Dok su Sjedinjene Države bile u Građanskom ratu, Francuzi su pod Napoleonom III imali neslavnu epizodu uspostavljanja imperije u Novom svetu, u Meksiku. Međutim, 1867. Meksikanci su isterali Francuze i pogubili nespособnog habsburškog princa Maksimilijana, koga su pre toga Francuzi proglasili za kralja.

Krajem 1890-ih došao je red na i Španiju da izgubi svoje poslednje uporište u Novom svetu. Španska imperija je prva nastala u zapadnoj hemisferi. Nadživele su je britanska, francuska, holandska, pa čak i danska imperija, ali je nestanak Nove Španije bio daleko spektakularniji od pada drugih evropskih kolonijalnih tvorevina. Kraj je došao brzo, tokom 123-dnevnog kopnenog i pomorskog sukoba koja se okončao američkom kontrolom nad Filipinima pripojenim zato što je predsednik Mekinli mislio da je čuo Božji glas koji ga savetuje da uradi tako nešto. Revolucija na Kubi, koja se sa prekidima odvijala počev od 1868. godine, je bila neposredni povod za američki ulazak u rat. Pitanje zašto je predsednik Mekinli tražio od Kongresa da 11. aprila 1898. godine objavi rat Španiji bilo je predmet rasprava i među savremenicima iz 1898. i među današnjim istoričarima. S jedne strane su bili oni koji su izbijanje imperijalističkog rata smatrali skoro slučajnim. Prema ovakvom gledištu, Predsedniku bi bilo draže mirno rešenje spora sa Španijom, ali nije mogao da se odupre neprekidnom pritisku javnog mnjenja za ulazak u rat. Opredelio se za rat kako bi očuvao jedinstvo svoje partije suočene sa glasnim zahtevima za čvrstom politikom od strane žute štampe koju su predvodili Džozef Pulicer iz novina *New York World* i Vilijam Rendolf Herst iz *New York Journal*. *World* je osuđivao okrutnost španskog komandanta Valerijana Vejlera, koji je ostavljao „krv na pragovima, krv, krv, krv! Stari, mladi, slabi, obogaljeni, svi pobijeni bez milosti.“ „Vejler je nečovek, uništitelj hacijendi i porodica, nasilnik nad ženama“, napadao je Hearstov *Journal*. Mekinli je takode slušao glasove američkih poslovnih ljudi, prestrašenih mogućom kubanskom revolucijom koja bi ugrozila njihove posede na ostrvima.

Krajem dvadesetog veka, istoričari su postali osetljiviji na kulturološke i rodne uticaje na spoljnopolitičke odluke. Istoričarka Kristin Hoganson u knjizi *Borba za američku muškost (Fighting for American Manhood)* objašnjava „kako je rodna politika izazvala Špansko-američki i Filipinsko-američki rat.“ Ona naširoko navodi kritičare koji se žale da je Mekinli bio slab, neodlučan, beskičmenjak i kukavica da se odupre ratu sa Španijom. Časopis *Atlanta Constitution* je Mekinlija ismevao kao „ulizicu.“ Kasnije je objavio kako javnost tražila „objavu američke kreposti“ te da je „narodu za kormilom potreban muškarac – Amerikanac.“

Mnogo zloslutnije gledište o poreklu rata sa Španijom, koje su izražavali istoričari poput Džulijusa Prata i Voltera Milisa, 1920-ih i 1930-ih godina i levičari, kao što je bio Filip Foner tokom 1960-ih, smatra da je rat sa Španijom označio vrhunac tradicionalne američke politike ekspanzije. Ovim piscima je bilo malo važno što je Mekinli bio slab i neodlučan vođa bez jasno promišljene spoljne politike. Čak i da je samo reagovao na usredsređen pritisak unutar Republikanske stranke i krupnog kapitala, to je bilo dovoljno da Sjedinjene Države usmeri ka imperijalističkom širenju.

Drugo tumačenje je da je imperijalizam kasnih 1890-ih postojao ali da je bio privremen. Tvrdnja koju je izneo istoričar Semjuel Fleg Bimas, koji je sredinom dvadesetog veka više od trideset godina predavao na univerzitetu Jejl, ističe da su tri godine posle Špansko-američkog rata bile „veliko zastranjivanje“ u američkoj istoriji. Bimas navodi da je izlet u rivalstvo sa Evropljanima bio kratkog daha i da je do 1902. godine kada se Filipinsko-američki rat završio, zemlja odustala od pokušaja da se nadmeće sa Evropljanima kao kolonijalni gospodar nad siromašnijim, ne-belim regionima sveta. ideja o „velikom zastranjivanju“ danas ima malo zagovornika ali ideja da su Sjedinjene Države vodile humaniju spoljnu politiku od Evropljana, godinama je podsticala maštu kreatora američke spoljne politike.

U Evropi i Americi krajem devetnaestog veka, sve više je narastala svest o tome da se ritam međunarodnih odnosa odskora ubrzao. Diplomate je prožimao još jedan, zloslutniji osećaj. Pažljivi posmatrači međunarodne politike kao što je Elihu Rut, pravnik koji je 1905. godine postao državni sekretar, verovali su da bi ukoliko se stvari puste da idu svojim tokom svojim tokom, mogao da izbije rat. Ovaj strah zahvatio je čak i cara Rusije, Nikolaja II. On je 18. maja 1899. na svoj rođendan, sazvaio sastanak evropskih i američkih diplomata u Hagu godine radi razgovora o načinima da se svet učini miroljubivijim mestom.

Konferencija u Hagu iz 1899. godine je privukla delegate iz dvadeset šest zemalja - čitav „civilizovani” svet tog vremena. Zajedno sa sledećom takvom konferencijom održanom osam godina kasnije u istom holandskom gradu, ovi sastanci postavili su obrazac reformisanja međunarodne politike u dvadesetom veku. U Hagu su delegati pijuckali čaj i pravili planove da moderno ratovanje učine manje užasnim. Utvrdili su pravila za upotrebu oružja poput balona, objasnili kako treba postupati sa zarobljenicima i obezbedili neku vrstu ograničene zaštite za civile u doba rata. Konferencija nije uradila apsolutno ništa da spreči izbijanje rata, što je bila njena tobožnja svrha. Ovaj obrazac ponašanja nastavljao se kroz čitav dvadeseti vek - međunarodni sastanci koji su počinjali velikim nadanjima u revolucionarnu promenu načina vođenja diplomatije završavali su se sa gorkim osećajem u ustima, sa malo ostvarenih početnih ciljeva.

Takav je onda, bio svet međunarodnih odnosa na razmeđu vekova. Bar sedam država koje su prolazile brzu industrijalizaciju (Sjedinjene Države, Velika Britanija, Francuska, Nemačka, Italija, Rusija i Japan), čije su vlade bile u rukama novobogataških elita, suprotstavljale su se jedna drugoj. One su u većoj ili manjoj meri zavisile od stanovništva u svojim novostečenim kolonijama. Ove vlade su vodile ratove daleko od kuće, u ne-industrijalizovanim zemalja naseljenim ne-belim narodima.

Širenje imperije na Pacifiku: politika otvorenih vrata

Nakon što su Sjedinjene Države slomile Španiju, svima je postalo jasno da je američka moć uputila izazov evropskoj. Njujorčani su se prisetili slave Rima i Napoleona, podigavši trijumfalnu kapiju u Central parku kroz koju je prošao admiral Džordž Dui, heroj iz bitke kod Manilskog zaliva. Širom zemlje, urednici su hvalili „novu imperiju.” Englezi su otkrili i neke nove vrline u Americi koju su nekad prezirali. Britanski sekretar za kolonije, Džozef Čemberlen, je predlagao savez između Sjedinjenih Država i Velike Britanije zbog čega bi ga pre deset godina oterali na pregled kod psihijatra. „Čak i sam rat bio bi jeftin,” rekao je, „ako zbog velike i plemenite stvari zvezde i pruge (simboli na američkoj zastavi) i „Union Jack” trebalo da se zajedno zavijore nad anglosaksonskim savezom.” U Latinskoj Americi, novine su izražavale zabinutost zbog „kolosa sa Severa”, dok su sa druge strane Pacifika kineske i japanske diplomate priznavale da su Sjedinjene Države postale „svetska sila.”

SJEDINJENE DRŽAVE U VELIKOM RATU, 1914-1920.

Šok rata

Prvi svetski rat bio je najstrašnija stvar koja se ikada desila Evropi. Do njegovog završetka, novembra 1918. godine, poginulo je između 8 i 10 miliona ljudi, a milioni vojnika su osakaćeni mitraljezima i paralizovani smrtonosnim otrovnim gasovima. Veterani nikada nisu želeli da ponove užase meseci koje su proveli u blatnjavim rovovima, gde su se više borili protiv vaši, pacova i gangrene nego protiv neprijatelja. Rat je promenio perspektive evropskog društva. Milioni civila-beskućnika u očajanju su lutali okolo, tražeći utočište. *Izbeglica*, nova reč koja je opisivala njihovu nesreću ušla je u jezik i često se mogla čuti nakon Velikog rata. Revolucije su zbrisale sa lica zemlje staru nemačku, austrijsku i rusku imperiju. Vlade koje su ostale na vlasti pribojavale su se da bi mogle da budu sledeće koje će se srušiti. I pobednici i poraženi izašli su slabiji iz rata, siromašniji i podozriviji prema susedima. Jedna od najšokantnijih stvari u vezi sa ovim ratnim požarom, bila je ta da je malo ljudi sa obe strane Atlantika očekivalo da će on izbiti, a gotovo niko nije mislio da će trajati onoliko dugo i koštati toliko mnogo koliko jeste.

Predsednik Vudro Vilson i američka javnost izgledali su podjednako zbunjeno kao i Evropljani kada je u avgustu 1914. izbio rat. Verovali su da je svet postao međuzavisniji u proteklih pedeset godina, sa razvojem trgovine i modernih komunikacija među državama koje su rat činile manje verovatnim, ali je 28. juna prestolonaslednik Austrougarske imperije, nadvojvoda Franc Ferdinand, ubijen u bosanskom gradu Sarajevu od strane slovenskih nacionalista koji su bili u okupljenoj masi sveta. Vlada Srbije, jedne od država stvorenih iz ostataka Otomanskog carstva, podržala je ubice, navlačeći time gnev Austrijanaca, koji su im postavili ultimatum, zahtevajući izvinjenje. Izgledalo je da kriza u leto 1914. godine podseća na ranije krize na Balkanu i u Severnoj Africi koje, premda su bile opasne, nisu dovele do nekog velikog rata.

U krizi iz jula 1914. evropske države su izgledale odlučne u nameri da prestanu sa neizvesnošću i strahovima za budućnost. Odredbe iz ugovora o savezima koji su nastajali od 1870-ih stupile su na snagu. Kada je Austrija 24. jula postavila Srbima ultimatum, Nemačka je svom partneru dala takozvanu blanko podršku. Berlin je rekao Beču da će dobiti njegovu punu podršku, štagod da učini protiv Srba. Nemačka je čak obećala Austriji pomoć u ratu protiv Rusije. Prvo su Rusi mobilisali svoje trupe, onda Nemci, pa Francuzi. Austrija i Rusija su 1. avgusta jedna drugoj objavile rat, kome su se ubrzo pridružila njihova dva saveznika, Nemačka, odnosno Francuska. Nakon što su nemačke oružane snage 1. avgusta pregazile Belgiju, britanska vlada objavila je rat Nemačkoj. Navodni razlog za britansku akciju bilo je nemačko kršenje belgijske neutralnosti, ustanovljene 1831. godine. Važnija je, međutim, bila britanska privrženost Francuskoj. Od 1904. Britanci i Francuzi bili su u neformalnom savezu. Premda ove zemlje nije obavezivala nikakva formalna alijansa, britanski i francuski generali usklađivali su svoje politike tokom prethodnih godina. Kada su otpočeli sukobi, britanski lideri su zaključili da ne bi bilo pošteno i prijateljski prema Francuzima da im se ne pridruže u borbi. Parlament je 4. avgusta glasao za rat.

Neutralnost

Prva zvanična američka reakcija na borbu bila je objava neutralnosti od strane predsednika Vudroa Wilsona. Kada je Vilson doneo odluku kojom SAD ostaju van rata, prevazišao je tradicionalnu objavu i zahtevao od američke javnosti da ostane neutralna „i u mislima i u delima.“ Od avgusta do decembra Vilson je razmišljao o tome zašto je do došlo rata. Zaključio je da su sve sile bile manje-više podjednako odgovorne za to i da je ovaj rat nov primer sukoba koji su vekovima štetili evropskoj politici. U jesen je Vilson primetio da krvoproliće proističe iz „suprotstavljenih saveza“ koji Evropljane vode u sukob.

Insistiranjem na pravu Amerikanaca da trguju sa svim zaraćenim stranama, Vilson je smatrao da sledi tradicionalni pristup neutralnosti. To je bilo tačno, ali stari principi nisu prepoznavali promene u vojnoj tehnologiji.

Ovakve velike ideje o pravu neutralnih dovele su ga do razdora sa svojim državnim sekretarom, Vilijamom Dženingksom Brajanom, koji nikada nije prihvatio insistiranje svog pretpostavljenog na zaštiti američkih državljana koji žele da putuju u ratnu zonu. Državni sekretar je znao da su moderni uslovi i oružje promenili način na koji države ratuju. Razlika između civila i

vojnika iščezla je u dvadesetom veku, a dubina evropskog sukoba nije mogla a da ne pogodi i neutralne u ratu. Ovo je možda bilo za žaljenje, ali ako su Amerikanci želeli bezbednost, Brajan je od njih zahtevao da se drže van rata.

Brajan je zaključio da nemačka upotreba podmornica u ratu znači da će Sjedinjene Države morati da usvoje novu politiku prema pretresima i zaplenama američkih brodova na moru. Kada je izmišljena podmornica, mogućnost ukrcavanja na neutralne brodove je nestala. Da bi podmornica obavila svoju smrtonosnu misiju, morala je da ostane pod vodom, jer ako izroni, ne bi mogla da se brani.

Početakom 1915. godine nemačka mornarica je zabranila kretanje svih brodova u ratnoj zoni oko Britanskih ostrva. Ako bilo koji neutralni brod uplovi u područje zabranjeno za kretanje, nemačke podmornice će ga potopiti bez upozorenja. Vilson je ovu praksu smatrao kršenjem prava neutralnih država i pretnjama je vršio pritisak na Nemačku da promeni svoju politiku. Za Brajana je nemačka objava možda bila uvreda, ali je predstavljala prirodnu i realnu posledicu promena u vojnoj tehnici. Brajan je verovao da ako Amerikanci žele da putuju u Evropu, to treba da čine na sopstveni rizik.

Sekretar je podneo ostavku zbog neslaganja sa Vilsonovim zalaganjem za striktnu neutralnost. Njegovo napuštanje vlade je došlo pošto je Nemačka potopila britanski prekookeanski brod *Lusitania*, 7. maja 1915. godine. Ovaj putnički brod je nosio pošiljku oružja za Britaniju, što je jedan od razloga što je eksplodirao i odmah potonuo u Irsko more na tridesetak kilometara od britanske obale. Gubitak 128 američkih života je razbesneo javnost.

„To je bilo kao da je jedan od dva boksera iznenada napao gledaoca pored ringa,” piše Patrik Devlin, koji je pružio iscrpan pregled politike neutralnosti Vudroa Vilsona u knjizi *Suviše ponosan da bi ratovao (Too Proud to Fight)*, iz 1975. godine. Tri dana kasnije, Vilson je umirio Amerikance koji su glasno zahtevali odmazdu kada je ubeđivao skup od 4.000 nedavno naturalizovanih građana Filadelfije da „postoji nešto poput čoveka koji je suviše ponosan da bi ratovao. Postoji nešto poput države koja je toliko u pravu da ne mora druge silom da ubeđuje da je u pravu.” Onda je, 13. maja, Vilson na sopstvenoj pisačkoj mašini otkucao i uputio oštar protest Nemačkoj, bez konsultacija sa Brajanom. Od Nemačke je zahtevao da odustane od podmorničkog ratovanja, odštetu za potapanje *Lusitanije* i obećanje da se tako nešto neće ponoviti. Poslao je čak i još oštriju notu početkom juna, ponovo bez obraćanja pažnje na Brajanovu zabrinutost da sve to vodi Sjedinjene Države ka ratu. Brajan je podneo ostavku 9. juna 1915. godine i predsednik ga je zamenio Robertom

Lansingom, pravnikom koji je bio savetnik, ili drugi po rangu, u Stejt dipartmentu.

Vilsonovim protestom zbog potapanja *Lusitanije* započeo je niz diplomatskih protesta Nemačkoj zbog podmorničkog ratovanja. Jedna nemačka podmornica potopila je 19. avgusta 1915. godine bez upozorenja *Arabic*, veliki britanski prekookeanski brod, ubivši pritom i dvoje američkih državljana. Vilson je nagovestio da će prekinuti diplomatske odnose sa Nemačkom ako ne prestane da torpeduje putničke brodove. Ove žalbe rezultirale su „garancijom *Arabic*“: nemačka vlada obećala je da „naše podmornice neće potapati prekookeanske brodove bez upozorenja.“ Tokom narednih nekoliko meseci dolazilo je do nekih „grešaka“, a 24. marta 1916. godine jedna nemačka podmornica je torpedovala *Sussex*, trajekt preko kanala Lamanš, pri čemu je poginulo četvoro Amerikanca. Vilson je objavio ultimatum: ako Nemačka ne prestane „sa sadašnjom praksom podmorničkog ratovanja,“ Sjedinjene Države će prekinuti odnose sa Nemačkom. Nemačka je 5. maja dala „garanciju *Sussex*“, u kojoj je obećala da će suspendovati neograničeno podmorničko ratovanje ako Sjedinjene Države uspeju da nateraju Britaniju da prekine blokadu Nemačke.

Javno mnjenje i Svetski rat

Kako se rat u Evropi intenzivirao, neki Amerikanci su kritikovali Vilsonovu politiku neutralnosti. Teodor Ruzvelt je predvodio one koji su saosećali sa Britanijom i Francuskom. Nacionalisti su takođe smatrali da Sjedinjene Države, kao velika sila, treba da imaju svoj udeo u ishodu rata. General kopnene vojske Lionard Vud i organizacije poput Mornaričke lige (*Navy League*) i Armijske lige za američko naoružanje (*Army League for American Armament*) pridružili su se Ruzveltu u pozivima na spremnost za rat. Početkom 1915. godine na stotine bogataša uložile su hiljade dolara da dovedu jednu grupu studenata sa najprestižnijih univerziteta Istočne obale u Platsburg vojni kamp na obalama njujorškog jezera Čamplejn, kako bi prošli obuku za oficire.

Predsednik je odgovorio sopstvenim pokretom za mobilizaciju. U decembru 1915. godine zatražio je od Kongresa 500 miliona dolara za mornaricu, koja bi tokom narednih deset godina bila uvećana za deset bojnih brodova i 100 podmornica. U junu 1916. godine, nakon što je Vilson uzduž i popreko prešao zemlju govoreći u korist mobilizacije, Kongres je doneo

Zakon o nacionalnoj odbrani, udvostručujući veličinu kopnene vojske na 200.000 vojnika i 10.000 oficira. U avgustu je usledio Zakon o mornarici i Zakon o brodovima kojim je uvećana trgovačka mornarica.

Američke etničke grupe takođe su razapinjale predsednika u različitim pravcima. S jedne strane su bili pobornici britanskog stava, potomci naseljenika sa Britanskih ostrva. Njujorške banke, od kojih su mnoge kontrolisali Anglo-Saksonci, pripremile su zajmove saveznicima u iznosu od 2,25 milijarde dolara u prve dve i po godine rata, dajući kući Morgan, National City Bank i drugima ideo u uspehu savezničke stvari.

Okupljene protiv simpatizera Britanaca i Francuza su bile i druge etničke grupe. Irci, Nemci i Jevreji, od kojih je svaka imala sopstvene razloge da Saveznicima želi zlo. Godinama pre nego što su Sjedinjene Države ušle u rat, Irci su se zalagali protiv vezivanja američke politike za britansku. Etnički Nemci u Sjedinjenim Državama suprotstavljali su se spoljnoj politici koja je naizgled naginjala britanskoj, a mnogi Američki Jevreji se nisu slagali sa pristrasnošću koju je Wilsonova administracija pokazivala prema savezničkoj strani. Glavna briga Američkih Jevreja, međutim, bila je vlada Carske Rusije. Do revolucije iz marta 1917. godine oni su odbacivali tvrdnje simpatizera Britanije da će se rat voditi za demokratiju i protiv autoritarizma. Ruska carska vlada izgledala je izuzetno autoritarno, kao i antisemitski. Američki Jevreji stoga nisu videli razloga da podržavaju bilo koju politiku koja bi Sjedinjene Države mogla da svrsta na stranu Rusa.

Američki posrednički naponi

Početak 1916. godine Vudro Vilson je pokušao da posreduje kako bi se okončao rat. Do zime 1915-1916. godine armije su se ukopale u hladne, vlažne, blatnjave rovove. Vojnici su patili od upaljenih stopala, dizenterije i bolesti rovovskih usta kada su ostajali unutra, a kada su nevoljno sledili naredjenja svojih oficira da se ispenju preko vrha rovova i izlože neprijateljskim rafalima, stvari su se pogoršavale. Čak 30.000 ljudi moglo je da umre u jednom danu borbi u severoistočnoj Francuskoj, a da se do kraja osmočasovne klanice linija fronta pomeri možda za svega 350 metara.

Vilson je tokom prvih meseci 1916. godine u Evropu poslao svog čoveka od poverenja, „pukovnika“ Edvarda M. Hausa. On se susreo sa britanskim sekretarom za spoljne poslove Edvardom Grejom, koji je izrazio bojazan da Britanija i Francuska možda neće moći da odolevaju Nemačkoj još jednu

godinu. Haus i Grej su razvili plan, predstavljen kao memorandum Haus-Grej, po kome će Sjedinjene Države predsedavati mirovnom konferencijom nakon što se zaraćene strane povuku na svoje predratne pozicije. Vilson je verovao da će Nemačka odbiti plan koji je poziva na povlačenje pre mirovne konferencije. Izmenio je memorandum Haus-Grej u maglovitu američku ponudu za posredovanjem koju nijedna strana nije shvatila ozbiljno.

Izbori iz 1916. godine

Tokom narednih šest meseci Vilson je pokušavao da obezbedi podršku za svoj reizbor novembra 1916. godine. Republikanci su nominovali sudiju američkog Vrhovnog suda, Carlsa Evansa Hjuza. Tokom kampanje Hjuz je nastojao da uzdrma Vilsona prikazujući ga kao nekoga ko ne odgovara na pretnje koje donosi rat. Republikanac je vodio kampanju na platformi povećanja američke spremnosti za rat. Predsednikova kampanja pak, je naglašavala šta je on učinio tokom protekle godine kako bi ojačao nacionalnu vojsku. Istovremeno, tvrdio je da kampanja spremnosti za rat ne znači da će Sjedinjene Države morati da angažuju svoje vojnike na frontu. Sada kada su Sjedinjene Države spremne za za rat, one to nikada neće morati da učine. Jedan od njegovih menadžera kampanje iskovao je slogan „On nas je održao van rata.” Predsednik nije bio zadovoljan što oni koji ga podržavaju šalju tako bučan poziv glasačima koji nisu za intervenciju, jer je smatrao da će jednog dana Sjedinjene Države zapravo morati da ratuju.

Većina pažljivih posmatrača američke politike je bila sigurna da će Hjuz pobediti u novembru. U onoj meri u kojoj su glasači razmišljali o događajima u Evropi, Hjuz je takođe izgledao kao da ima dosledniju poziciju. Zalagao se direktnije za spremnost oružanih snaga i mogao je da preduzme ofanzivu protiv Vilsona. Vilson je, s druge strane, zauzimao konfuznu srednju poziciju, istovremeno zagovarajući pripravnost i čuvajući neutralnost. Njegove Sjedinjene Države bile bi i u ratu i na distanci od njega. Očekujući pobedu, Hjuz je otišao da spava u noći u utorak, 6. novembra, misleći da su glasači na izborima podržali njega. Sve do podneva u sredu, kada su stigle poslednje procene iz Kalifornije i Ohaja, Vilson nije proglasio pobedu.

Put u rat

Klanica Velikog rata pogoršala se u zimu 1916/1917. godine, i sukob je po prvi put postao „totalni rat.“ Po prvi put od vremena Napoleonovih ratova, britanska vlada je morala da usvoji Zakon o mobilizaciji. Britanski kabinet, koji je predvodio premijer iz Liberalne partije, Henri Askvit pao je sa vlasti, a zamenila ga je koalicija liberala i konzervativaca na čijem čelu je bio radikalni pripadnik liberala, Dejvid Lojd Džordž. Lojd Džordž je okrenuo domaću ekonomiju potrebama Ministarstva za ratne nabavke. Svu proizvodnju u zemlji sada je kontrolisala vlada. Svi muškarci sposobni za vojsku morali su da se registruju za služenje ili u vojsci ili u fabrikama oružja.

Isti proces odvijao se na svim zaračnim zemljama, dostižući vrhunac u Nemačkoj. Tamo je sama vojska preuzela organizaciju domaće privrede. Prvi svetski rat bio je prvi sukob tokom koga je nafta postala važna, a Nemačka je izgubila pristup izvorima goriva u Rusiji i Sjedinjenim Državama.

Do decembra 1916. godine, nemačke vojne komandante brinulo je kako preživeti još jednu godinu rata. Čak i da vlada nastavi da sa eksproprijacijom najvećeg dela proizvodnje, Nemačka će do kraja 1917. godine biti uništena zbog posledica britanske blokade. Generali su se, međutim, nadali da će pobediti u ratu, tako što će angažovati rezerve i nadvladati Britance i Francuze u konačnoj ofanzivi 1917. godine. Podmornice će uspostaviti kontrablokadu Velike Britanije, potapajući svaki brod na putu ka britanskim lukama. Pošto Britanci nisu prekinuli svoju blokadu, što je bio uslov garancije Sussex iz maja 1916. godine, Nemci su mogli da nastave neograničeno podmorničko ratovanje.

Za generale Eriha Ludendorfa i Paula fon Hindenburga, izbor je bio jasan: objaviti neograničeno podmorničko ratovanje i suprotstaviti se Sjedinjenim Državama, ili se suočiti sa postepenim izglednjivanjem svoje zemlje. Za to je bio potreban pristanak cara Vilhelma II. „Kajzer“ nije voleo da čuje loše vesti ni od koga, i kancelar Teodor fon Betman-Holveg je imao malo uspeha u objašnjavanju da rat mora da se završi. Ludendorf i Hindenburg su nadglasali kancelara za vreme božićnih praznika 1916. godine. Generali su istakli da su Saveznici odbili nemačku mirovnu inicijativu početkom decembra. Kajzer je prihvatio logiku generala i 31. januara 1917. nemački ministar spoljnih poslova je obavestio Sjedinjene Države da Nemačka više nije obavezana garancijom Sussex. Nemačka je proglasila blokadu Velike Britanije i izjavila da su svi neutralni brodovi koji tamo putuju pod rizikom da budu potopljeni bez upozorenja. Samo bi britanska saglasnost da obustavi blokadu nemačkog uvoza hrane mogla da obustavi sprovođenje ovog naređenja.

Konačna odluka za stupanje u rat

Nemačka objava da će uskoro obnoviti napade na američke brodove naterala je Vilsona da nešto učini. On je smatrao da, ako javnost neće da dozvoli nemačke napade na američke brodove, onda bi možda bilo bolje zatražiti od Kongresa objavu rata pre nego što ga na to nateraju neizbežni ratni pokliči. Pored toga, Vilson je izgubio i ono malo strpljenja koje je imao za protivnike čvrste anti-nemačke politike kada je video reakciju na svoj plan naoružavanja američkih trgovačkih brodova. Kada je 26. februara predložio Senatu zakon o tom naoružanju, bio je iznerviran reakcijom progresivnih antiratnih senatora. Predvođeni senatorom Robertom La Foletom iz Viskonsina, nekih deset senatora je beskrajnim debatama opstruiralo predlog sprečavajući ga da dođe na glasanje. Vilson je napao progresivce kao „malu grupu samovoljnih ljudi koji su sjajnu vladu Sjedinjenih Država učinili bespomoćnom i vrednom žaljenja” i odlučio je da sam naoruža američke trgovačke brodove bez čekanja na odobrenje Kongresa.

Druga epizoda koja je Vilsona navela da konačno zatraži objavu rata od Kongresa bila je velika greška Nemačke da obeća Meksiku udeo u plenu ako bude ušao u rat protiv Sjedinjenih Država. Odluka Berlina da pozove Meksiko u savez je imala vojnog smisla. Kajzer je očekivao da će Amerikanci na kraju ionako ući u rat. Kada se Sjedinjene Države već bore, važno je bilo osigurati da nemaju dovoljno snage da preokrenu situaciju u Evropi. Artur Cimerman, nemački podsekretar za spoljne poslove, telegrafisao je nemačkom ambasadoru u Meksiko Sitiju, rekavši mu da Meksikancima ponudi delove Sjedinjenih Država oduzete od Meksika 1848. godine, ako objave rat Sjedinjenim Državama onog časa kada Jenkiji pridu Saveznicima.

Meksička vlada, na prvom mestu, verovatno nikada ne bi ni prihvatila takvu ponudu, ali nikada nije ni imala šansu da je odbije. Britanska obaveštajna služba je presrela telegram i poslala kopiju američkom ambasadoru Volteru Hajnsu Pejdžu, koji je podržavao savezničku stvar i koji ju je odmah prosledio Lensingu kao dokaz nemačke dvoličnosti.

Vilson je shvatio da će dokaz nemačkih nastojanja da ubede Meksikanace raspaliti patriotske strasti i promenio je mišljenje o tome zašto rat treba da se vodi. Do marta, Vilson je verovao da je nemačka vlada nemoralnija od vlada drugih zaraćenih strana. Činjenica da je Nemačka autokratska monarhija vredala je predsednika, anglofila, koji se divio engleskim liberalima koji su se zalagali za demokratsku spoljnu politiku. Vilson je takođe konačno prihvatio sugestiju Lensinga i Hausa da Nemačka predstavlja pretnju fizičkoj i

ekonomskoj bezbednosti Sjedinjenih Država. Kad bi Nemačka porazila Britance i Francuze, bila bi u poziciji da ekonomije Evrope organizuje onako kako ona bude želela. Nemci su možda hteli i da preuzmu kolonije Saveznika i time okončaju američke nade da će videti kako se politika otvorenih vrata primenjuje širom sveta.

Negde tokom poslednje nedelje marta, Vilson je doneo odluku da Sjedinjene Države moraju da uđu u rat protiv Nemačke i 3. aprila 1917. godine izašao pred Kongres. Obećanjem borbe „za demokratiju, za prava onih koji se podvrgavaju autoritetu kako bi imali glas u sopstvenim vladama, za prava i slobode, za univerzalnu dominaciju prava takvim skladnim delovanjem slobodnih naroda kakvo će doneti mir i sigurnost svim državama i sam svet konačno učiniti slobodnim,” predsednik je dobio dugačke ovacije oba doma, koji su brzo glasali za objavu rata. Ono malo glasova neslaganja koji su se čuli dolazilo je od nekoliko progresivaca predvođenih senatorom iz Viskonsina, Robertom La Foletom, koji se plašio onoga što bi moglo da se desi kod kuće. Podsetio je kolege na tužnu istoriju prinudne vojne službe u Sjedinjenim Državama; regrutacija tokom Građanskog rata bila je opterećena pobunama i nepravičnošću. Podsetio je na tradicionalnu američku netoleranciju prema pacifistima; kritičari Meksičkog rata i disidenti sa Severa u vreme Građanskog rata odlazili su u zatvor zbog svojih nepopularnih stavova. Što je najgore od svega, La Folet je predvideo da će pristupanje Saveznicima uništiti napredne reforme kod kuće i vlast predati najbogatijim i najreakcionarnijim ljudima u zemlji. Van Kongresa, još jedan progresivac, Rendolf Born, upozoravao je kolege liberalne da „američki intelektualci... izgleda zaboravljaju da im je, više nego imperijalna Nemačka, pravi neprijatelj Rat.”

2. aprila 1917. godine Sjedinjene Države su se pridružile neprijateljima Nemačke, ali je predsednik Vilson pažljivo isticao da se Amerika bori kao „prijatelj”, a ne kao „saveznik” Britanije, Francuske i Rusije. Po predsedniku, Sjedinjene Države borile su se za plemenitije ciljeve, nego Evropljani, i želeo je da osigura da one ostanu van dogovora koje su Evropljani napravili pre rata. „Tajna diplomatija” je izazvala rat, rekao je on, a njegova zemlja neće učestvovati u tome. General Tasker Bliss, američki predstavnik u Vrhovnom ratnom savetu u Londonu, imao je ovlašćenje da razmatra američko vojno učešće u ratu, ali nije mogao da raspravlja o političkim ili diplomatskim pitanjima.

Kraj rata na Zapadu

Rat na zapadu se završio jer nemačka strategija nadvladavanja saveznika pre nego što Amerikanci donesu promenu, nije uspela. Rovovsko ratovanje, u kome je u prvim godinama rata ginulo stotine hiljada ljudi u samo jednom danu, nastavljalo se 1917. godine, i francuske trupe, od kojih su neke učestvovala u pobuni tokom užasnih borbi iz 1917. godine, su bile demoralisane. One su, međutim, uspevale da zadrže gladne Nemce tokom leta 1917. godine. Tek u proleće 1918. godine Nemci su mogli da oslobode neke od svojih trupa koje su bile na ruskom frontu kako bi pokušali da nadvladaju Saveznike na zapadu. Gorak utisak koji je separatni mir Nemačke i Rusije ostavljao, ipak je u neku ruku radio u korist Zapada. Kajzer je morao da na istočnom frontu ostavi više od 100.000 ljudi kako bi držao pod kontrolom teritoriju pripojenu od Ruske carevine. Nemačka prolećna ofanziva iz 1918. godine nije počela do ranog leta, a do tada su Američke ekspedicione snage već stigle u Francusku.

Do kraja 1918. godine, Nemci su došli na šezdesetak kilometara od Pariza, najbliže što su bili francuskoj prestonici od jeseni 1914. Onda su američke trupe počele da preokreću situaciju i po prvi put u četiri godine armije su svakog dana prelazile kilometre a ne metre. U Šato-Tjeriju američke i francuske trupe su bile u stanju da odbiju nemački napad. Sveži i zdravi Amerikanci su krajem avgusta započeli kontraofanzivu koja je dobila zamah

Kraj rata na Zapadu

Rat na zapadu se završio jer nemačka strategija nadvladavanja saveznika pre nego što Amerikanci donesu promenu, nije uspela. Rovovsko ratovanje, u kome je u prvim godinama rata ginulo stotine hiljada ljudi u samo jednom danu, nastavljalo se 1917. godine, i francuske trupe, od kojih su neke učestvovala u pobuni tokom užasnih borbi iz 1917. godine, su bile demoralisane. One su, međutim, uspevale da zadrže gladne Nemce tokom leta 1917. godine. Tek u proleće 1918. godine Nemci su mogli da oslobode neke od svojih trupa koje su bile na ruskom frontu kako bi pokušali da nadvladaju Saveznike na zapadu. Gorak utisak koji je separatni mir Nemačke i Rusije ostavljao, ipak je u neku ruku radio u korist Zapada. Kajzer je morao da na istočnom frontu ostavi više od 100.000 ljudi kako bi držao pod kontrolom teritoriju pripojenu od Ruske carevine. Nemačka prolećna ofanziva iz 1918. godine nije počela do ranog leta, a do tada su Američke ekspedicione snage već stigle u Francusku.

Do kraja 1918. godine, Nemci su došli na šezdesetak kilometara od Pariza, najbliže što su bili francuskoj prestonici od jeseni 1914. Onda su američke trupe počele da preokreću situaciju i po prvi put u četiri godine armije su svakog dana prelazile kilometre a ne metre. U Šato-Tjeriju američke i francuske trupe su bile u stanju da odbiju nemački napad. Sveži i zdravi Amerikanci su krajem avgusta započeli kontraofanzivu koja je dobila zamah

u septembru. Do kraja meseca, Nemačka se haotično povlačila, a njeni lideri su zahtevali okončanje borbi. U generalštabu je zavladao panika, nakon uvida da je moć armije potrošena.

Nemački komandanti i vlada posvetili su pažnju onome što je Vilson obećao u pogledu ratnih ciljeva njegove vlade tokom proteklih devet meseci. Vilson je napravio jasnu razliku između Sjedinjenih Država i namera Saveznika i Nemci su to što je predsednik odbio da se pridruži formalnom savezu sa Britancima i Francuzima takođe smatrali veoma značajnim.

Nade Nemačke za boljim tretmanom od strane Amerike su slabile kako se predsednikov stav menjao. Dok su borbe napredovale, Vilson je prihvatao i drugi uzrok rata, te komplikovani sistem saveza više nije smatrao jedinim korenom debakla. Tome je doprinelo upravo autokratsko ponašanje neprijatelja, i Vilson je sada verovao da će sukob biti trajan ako se širom Evrope i u obe Amerike ne uspostave demokratske vlade.

Primirje i izbori iz 1918. godine

Kada je Nemačka u oktobru 1918. godine dala jasan signal da želi da okonča borbe pod uslovima koje je Vilson predložio u svom govoru u januaru, predsednik je ostao hladan. Nadao se kraju masakra na bojnopolju, ali je bio podjednako voljan da ne smetne s uma mlaku podršku koju su mu davali Britanci i Francuzi. Stoga je u oktobru Vilson pokušao da zauzme srednji kurs između velikodušnosti i strogosti prema neprijatelju.

Kada su Nemci 24. oktobra 1918. godine formalno zatražili od Amerikanaca da polože oružje na osnovu Vilsonovih Četrnaest tačaka, predsednik je postavio stroge uslove. Istakao je da su Sjedinjene Države samo jedna od tri velike države koje se suprotstavljaju Nemcima. Bilo kakav prekid vatre koji može da se zaključi mora prethodno da bude prihvatljiv svim stranama. Kako bi usaglasio stav sa evropskim saveznicima, Vilson je insistirao na njihovom zahtjevu da Nemci ne mogu da nastave neprijateljstva nakon što primirje stupi na snagu. Francuski stav je počivao na potpunom razoružanju neprijatelja i savezničkoj okupaciji Nemačke. Vilson nije imao nameru da ide toliko daleko, ali se složio da će, radi održanja primirja, Nemci morati da obećaju da neće nastaviti borbu. Neprijatelj bi bio fizički sprečen da ratuje kroz zadržavanje savezničke blokade i primoravanje nemačkih vojnika na zapadnom frontu da predaju oružje. Oni bi pobjednicima predali svoju artiljeriju, tenkove i avione, a zadržali svoje lako naoružanje koje bi koristili protiv uspona levičarske revolucije.

Postavivši vojne uslove za prihvatanje kraja borbi, Vilson je takođe zahtevao promene u „autokratskoj monarhiji“ Nemačke. Predsednik je preko pukovnika Hausa neprijatelju poslao poruku da Sjedinjene Države neće započeti nikakve pregovore sa nemačkim kajaerom. Samo ako on abdicira i pretvori monarhiju u republiku, Sjedinjene Države će razmotriti prekid vatre.

Vilhelm II je prvo abdicirao u korist regenta, princa Maksa od Badena, što je bio način da se nekako očuva monarhija, ali ovo rešenje se pokazalo neprihvatljivim za Amerikance, republikance unutar Nemačke i militariste. Za Vašington je ideja regentstva značila opstanak nemačkog autokratskog ponašanja, a to je po njima bio uzrok rata. Za nemačke republikance, regenstvo princa Maksa izgledalo je podjednako neprihvatljivo. To je značilo da bi u budućnosti neki rođak diskreditovanog cara mogao da ponese krunu. Demokratske stranke bi sa strane posmatrale kako politiku vode dvor i vojska. Republikanci su verovali da, ako poraz Nemačke ne natera njihove sunarodnike da priznaju potrebu za uspostavljanjem parlamentarne demokratije, nikada ništa neće moći da učine po tom pitanju. Armija se, začudo, u ovoj frakeijskoj borbi svrstala na stranu republikanskih političara. Početkom novembra generalima je bio potreban neko koga će okriviti za poraz a republikanske partije u parlamentu su bile odličan žrtveni jarac.

Nemci i zapadni saveznici su potpisali prekid vatre 11. novembra 1918. godine u 11:00 časova pre podne. Nakon što su topovi utihnuli na zapadnom frontu, statističari su među zaraćenim stranama izbrojali 10 miliona mrtvih i 5 miliona ranjenih. Francuska je pretrpela najviše, izgubivši jednu trećinu svoje mlade muške populacije. Britanci i Nemci su prošli gotovo isto toliko loše. Trebalo je još pola veka da se evropske države oporave od ovih ogromnih razaranja.

Rat je ostavio nasleđe nacionalnih nezadovoljstava, sumnji i žudnje za osvetom. Mladi ljudi koji su ratovali u blatu i mulju, koji su gledali kako njihovi drugovi stradaju najstrašnijom smrću od mitraljесkih rafala, kako su postajali bogalji posle gasnih napada, a gangrenozni udovi im bivali amputirani, izgubili su veru u svoje oficire i počeli da mrze političare. Na kraju rata, pojedini francuski i britanski vojnici, i mnogo veći broj nemačkih vojnika, smatrali su da je boljševički pokušaj da zbrіše korumpiranu strukturu međunarodnih odnosa jedini razuman metod promena u svetskoj politici. Daleko veći broj razočaranih vojnika okrenuo je leđa svojim vodama i umesto toga polagalo nade u reforme američkog predsednika Vudroa Vilsona. Tako je Vilson na dan primirja 1918. godine postao najpopularnija ličnost u Evropi.